

MANUEL
VILAS

Bucurie

Traducere din limba spaniolă de
Marin Mălaicu-Hondrari

Tot ce am iubit și am pierdut, tot ce am iubit foarte mult și am iubit fără să știm că într-o zi ne va fi răpit, tot ceea ce odată pierdut nu ne-a distrus, chiar dacă a insistat cu asupra de măsură și a încercat să ne facă praf cu cruzime și stăruință, sfârșește, mai devreme sau mai târziu, prin a fi transformat în bucurie.

Sufletul omului nu trebuia să coboare pe pământ.

Trebuia să rămână în ceruri, în abisurile celeste, între stele, în spațiul profund. Trebuia să se fi ținut departe de timp; sufletului omenesc i-ar fi fost mai bine dacă nu era omenesc, pentru că sufletul îmbătrânește în bătaia soarelui, se topește, se scufundă, arde în milioane de întrebări care se împrăștie peste trecut, prezent și viitor, care formează un singur timp, iar acesta este timpul personal al fiecăruia dintre noi, un timp în care iubirea este un jind permanent, care nu se împlinește, care ne vestește frumusețea vieții și apoi dispare.

Dispare.

Ne lasă într-o tăcere apăsătoare, amară și subtilă.

Milioane de întrebări ce au fost ființe umane înainte de a deveni întrebări. Milioane de corpuri, milioane de tați, mame, fii și fiice.

Și rămânem singuri și înțepeniți.

Sufletul omenesc suntem noi, noi toți, căutând iubirea, cu toții căutând zilnic să fim iubiți, așteptând zilnic sosirea bucuriei, căci ce altceva să așteptăm.

Cât de mult ne dorim cu toții să existe o ordine și un sens în viață, dar există doar timp și despărțiri rapide, și în aceste despărțiri rapide trăiește imensa iubire pe care o simt acum.

Acesta este haosul meu, aceasta este dezordinea mea.

Iată-mă, nenorocit, dar simțind totodată forța bucuriei și având în adâncul meu furia indefinită a vieții.

Ca toți oamenii.

Pentru că toți suntem la fel.

Și în această bucurie flămândă stă toată conștiința vieții pe care am fost capabili să o adunăm.

La începutul anului 2018 am publicat un roman, un roman care era povestea vieții mele și cartea aceea s-a transformat într-un hău.

În cartea aceea locuia povestea familiei mele.

Bach și Wagner, mama și tata.

Mi-am băgat familia într-o carte cu muzică și acesta este cel mai minunat lucru pe care l-am făcut în viață.

Ești nebun? m-au întrebat mulți.

Nu, e doar iubire, le-am răspuns. Doar iubire, nevoie și speranță. Când vorbești despre familia ta, acea familie revine la viață. Dacă scriam despre tata și mama și despre ce am fost, atunci se întorcea ziua de ieri, iar asta era ceva puternic și bun. Asta-i tot, asta a fost ceea ce am făcut.

În momentul ăsta sunt într-un hotel din Barcelona.

Niciodată nu m-am gândit că voi mai scrie vreodată cu pixul, într-un caiet, așa cum fac acum. Am laptopul în fața mea, dar acum nu-mi folosește la nimic.

Am schimbat camera de trei ori în hotelul ăsta. Prima nu mi-a plăcut pentru că era prea cald în ea și priveliștea era oribilă. Când am văzut-o pe a doua, m-am gândit că acolo

m-aș putea odihni: alinarea aceea, nevoia de a găsi liniștea, de a nu mai fi un car de nervi, un hățiș de plecări și venituri.

Stăteam de ceva vreme întins pe pat când mi-am dat seama că nu alesesem bine. Camera dădea spre bulevardul Diagonal, una dintre arterele cu cel mai mare trafic din Barcelona, iar zgomotul care venea din stradă era prea puternic. Din prea puternic s-a făcut infernal. Era zgomotul făcut de necunoscuți, sute de bărbați și femei care cutreierau orașul, cu mașinile lor, motocicletele lor sau conversațiile lor. Zgomotul se transforma în inamic. Am început să mă enervez. Tâmpit ce eram, desfăcusem bagajul, mânat de acea primă impresie pozitivă. M-am uitat la geamantanul deschis pe masă. Am calculat cam cât mi-ar lua să pun totul la loc.

Mă uit la lucrurile mele ca și cum ar fi ale unui spirit fără corp. Puloverele mele negre, laptopul meu, agenda mea, trusa mea de îngrijire personală. Par lucruri pe care le folosea tatăl meu, par ale lui, nu ale mele.

Era 1 iulie și mă aflu în Barcelona. Am simțit umiditatea care îmbiba tot orașul. N-aș putea să mă obișnuiesc cu umiditatea aceea care mă făcea să transpir într-un mod umilitor. Viața mea și căldura s-au înfrățit într-un punct din trecutul meu. Când voi fi mort și nu-mi va mai fi cald, atunci o să ating nimicul. Nimicul înseamnă să nu mai simți căldura spaniolă, căldura care e mereu în toate orașele spaniole: căldură umedă sau căldură uscată, dar căldură.

Pentru mine, căldura și viața au fost același lucru.

Am cincizeci și cinci de ani și peste câteva zile voi face cincizeci și șase. Nu-mi vine să cred că am vârsta asta. Dacă aș crede, dacă mi-aș accepta vârsta în tot adevărul ei crud, ar trebui să mă gândesc la moarte. Nu poți trăi dacă moartea

pune stăpânire pe gândurile tale, chiar și atunci când nimic nu emană din noi cu atâta putere ca ea. E acolo, în inima ta. Nimeni nu a vrut să-și iubească moartea, nimeni nu vrea să vorbească cu ea, dar eu da, vreau, pentru că-mi aparține.

M-am privit în oglindă. Îmbătrânirea bărbaților se ascunde mereu, se camuflează. Societatea se arată înțelegătoare cu îmbătrânirea bărbaților, în schimb este implacabilă cu cea a femeilor.

Am sunat la recepție și i-am rugat să-mi dea din nou o altă cameră. Cineva a venit să mă ajute. M-am gândit că o să fiu bârfa celor de la recepție.

„E rândul tău să-l suporti pe țicnit.“

„Nu, că mie mi-a ajuns nebunul de săptămâna trecută și era mult mai nașpa decât ăsta, pentru că era însurat și nevastă-sa îl sprijinea. ăsta măcar e singur.“

Mi-am imaginat dialogul acesta, dar fără să simt vreo urmă de stinghereală, ci mai degrabă respect pentru că recepționerii mi-ar dedica gândurile și clevetirile lor. Totul este viață și totul servește vieții. În toate există un omagiu adus vieții.

Mie mi-a fost dat să contemplan acest omagiu în tot ce ocupă un loc sub soare.

În ziua următoare, am cerut o altă cameră. Și am fost martorul faptului că viața îi răsplătește pe cei încăpățânați, pe cei care nu se lasă până nu găsesc ce-i mai bun. Perseverența te poate înnebuni.

Sătui de mine, probabil, mi-au dat o cameră superbă, la etajul 15, cea mai de sus și probabil cea mai bună din hotel. Era camera perfectă: mare, luminoasă, cea mai sus din toată clădirea. Se vedea marea în depărtare. Și avea și o fereastră la baie prin care se vedea Barcelona dintr-un alt unghi.

M-am simțit stăpânul orașului.

Aveam orașul la picioare.

Am pornit aerul condiționat și totul a fost perfect.

Apoi mi-am amintit de prima dată când am venit la Barcelona. Era în 1980. Prietena mea de pe vremea aceea avea rude aici și am dormit în casa lor. Mătușa ei ne-a arătat orașul. Relația noastră n-a durat. Dar iată că o evoc acum, după treizeci și opt de ani. O iubire pierdută din care a mai rămas doar această amintire scoasă la iveală de un bărbat cu memorie de elefant. Ce ne face timpul? Dar acela care am fost, acela care a venit la Barcelona împreună cu prietena lui, în urmă cu treizeci și opt de ani, e îngropat în mine, în carnea mea.

Camera mea de la etajul 15 al acestui hotel pare un loc sfânt, eu sunt cel care îi dă suflet.

Se lasă seara, încetul cu încetul.

Din când în când, mă uit pe fereastră: acolo e Barcelona, plină de nuanțe de albastru, în amurgul acesta vărațic, cu sutele ei de străzi și cu morții ei vorbind cu cei vii, acea conversație neîntreruptă pe care persoanele de peste cincizeci de ani o întrețin cu morții lor iubiți.

Nu peste mult timp voi merge la o întâlnire cu membrii unui club de lectură care mi-au citit romanul, cartea în care vorbesc despre voi doi: despre tine, mamă, despre tine, tată, pentru că voi doi și stafiile voastre sunteți tot ce am, și am un întreg regat, poate un regat indescifrabil, un regat de frumusețe.

V-ați transformat în frumusețe, și eu am asistat la minunea asta. Nici nu știu cum să-i mai mulțumesc vieții pentru că acum sunteți frumusețe și bucurie.

Mă încântă (dar mă și îngrozește) să merg la întâlniri cu cititorii. Mă gândesc că vor fi dezamăgiți de aspectul meu. Mi-ar părea foarte rău să-i dezamăgesc. E atât de trist să dezamăgești un om. Poate tocmai de asta mulți scriitori aleg să dispară. Orice om, nu doar scriitorii, are dreptul să aleagă să dispară în loc să dezamăgească.

Întru în librărie și vin mulți oameni să mă salute. Dar există cineva special. Nu o recunosc de la început. Mă privește ca și cum ne-am cunoaște, dar nu știu cine este. Presimt o posibilitate.

Mereu mă tem de aceste posibilități, de aceste caramboluri fericite ale vieții.

Dar după două cuvinte îmi și dau seama.

N-am mai văzut-o de treizeci și cinci de ani. Frumusețea ei s-a stins pentru totdeauna. Apariția trecutului este întotdeauna devastatoare și îți face praf sistemul nervos. Totuși, memoria mea i-a păstrat o amintire intactă, nedeteriorată.

Simt o duioșie de nedescris.

De pe chipul ei actual, încerc să extrag chipul pe care-l am eu în minte. Și cred că ea își dă seama. Îi mărturisesc că mereu am admirat-o enorm. Asta mi-a venit să-i spun; că o admiram. Îmi închipui că a fost cel mai bun verb posibil.

Ea îmi spune că romanul meu a făcut-o să plângă și că și-a amintit de părinții mei, perfect reflectați în carte.

— Sunt părinții tăi, exact așa cum mi-i amintesc, mi-a zis.

Eu mi-i aminteam perfect pe ai ei, pentru că părinții ei și ai mei fuseseră prieteni și îmi amintesc de prietenia lor, îmi amintesc răsesele lor, cinele lor în crâșme micuțe, glumele, speranțele, bucuria.

Și din toate acelea am rămas eu și cu ea.

Îmi spune că trebuie să mă simt fericit pentru că am reușit să-i portretizez atât de bine în carte pe părinții mei. Nu îndrăznesc să o întreb despre familia ei barceloneză. Ea mi-o ia înainte și îmi spune că mătușa care ne-a primit în casa ei a murit, apoi adaugă „s-ar putea ca tu să nu-ți mai amintești, asta a fost tare demult și ai cunoscut o grămadă de alți oameni, nici nu știu cum de ți-ai amintit de mine“.

Mă întorc la hotel gândindu-mă la ea.

Nici măcar n-am întrebat-o dacă s-a măritat sau dacă are copii. Cred că mi-a fost teamă să o întreb așa ceva. Cum să nu-ți fie teamă de o asemenea întrebare? M-am lăsat prins de alte conversații și, când am plecat de la întâlnire, am văzut-o de departe, dar nu am vrut să-mi iau rămas bun de la ea. Ca și cum aș fi vrut să o returnez întreagă hăului de întuneric din care ieșise.

Nu părea ea.

Dar atunci cine era?

Intru în camera mea de la etajul 15 din hotelul meu. Am lăsat pornit aerul condiționat și în încăperea e destul de răcoare, dar e o senzație plăcută.

Nu-mi iese din minte. Aș fi putut să îi spun un adio definitiv, căci e aproape sigur că n-o să ne mai revedem. Mergeam să schiem împreună, în 1978 și 1979. Ea avea un echipament de schi foarte modern. N-am avut curajul

să-i spun că-mi amintesc, după patruzeci de ani, ce marcă erau schiurile, legăturile și clăparii. Erau Rossignol ST 650, cu legături Look Nevada și clăparii erau de la Nordica. N-am avut curajul de a-i mărturisi tot amalgamul acesta de amintiri și de mărci, care poate că ascund amintirea cea mai importantă și mai profundă, și care nu e alta decât asta: am văzut Barcelona pentru prima dată împreună cu ea și cu mătușa ei, care acum e moartă. Nu am întreat-o în ce an a murit.

Nu ne-a dat voie să dormim împreună: ea a dormit cu mătușa ei, iar eu am dormit singur într-o altă cameră.

Iar acum, după treizeci și opt de ani, cred că decizia aceea a fost extrem de înțeleaptă. Datorită ei pot acum să dorm liniștit, în noaptea asta.

Cu chipul Palomei când era tânără — așa se numea și așa se mai numește încă — încerc să închid ochii, încerc să adorm.

Era brunetă, avea niște ochi negri, plini de inocență, părul ca smoala, mătăsos, și toată lumea o iubea pentru că era simpatică, dulce și binevoitoare.

Nu trebuia să ne despărțim. Trebuia să ne căsătorim și să îmbătrânim împreună.

Nu trebuia să o cunosc.

Nu trebuia să mă nasc, dacă am avut atâta de suferit.

Mă ridic din pat în plină noapte, nu reușesc să dorm, e trei dimineața, aprind toate luminile, mă uit în jur, mă uit la lucrurile mele împrăștiate prin cameră. Mâine mă întorc la Madrid și pereții aceștia vor găzdui un alt client și tot așa până la căderea edificiului, până când va fi reutilizat, reformat sau demolat și va lua cu el pentru totdeauna, într-un vârtej, toate vorbele mele de acum.

Fiul meu cel mic, Vivaldi, lucrează la o firmă de curierat și umblă cu bicicleta peste tot prin oraș. Îi zic Valdi, ca să-i mai scurtez numele pus în cinstea celui care a compus *Cele patru anotimpuri*, celebrul compozitor, roșcat și el, asemenea fiului meu.

Am cumpărat discul cu *Cele patru anotimpuri* de Antonio Vivaldi cândva prin 1977. L-am prins la ofertă, m-a costat o sută douăzeci și cinci de pesete. Pe atunci eram doar un adolescent de paisprezece ani, dar discul acela m-a dat peste cap: în muzica aceea am intuit nestatornicia timpului, transformarea, mișcarea, schimbarea, și intuiția aceea m-a durut, pentru că-mi doream ca nimic să nu se schimbe.

Eu și Valdi locuim în orașe diferite. Eu în Madrid, el, de puțin timp, în Barcelona. De când am aflat că lucrează pentru firma aceea, care se numește Glovo, văd băieți și fete de vârsta lui peste tot prin Madrid. Înainte nu-i observam, dar acum, da. Am început să-i văd de când fiul meu face același lucru ca ei.

De fiecare dată când văd un băiat pe bicicletă, cu geanta galbenă de la Glovo, inima îmi stă în loc și mă gândesc la Valdi.

Mi-e imposibil să nu-i iubesc pe toți acei băiețandri, care nu sunt copiii mei, dar fac aceeași muncă precum Valdi. Mă gândesc la tații lor și la mamele lor. Pentru că

nu pot să mă duc la ei și să le spun că-i iubesc, îi fotografiez cu telefonul și-i trimit poza pe WhatsApp lui Valdi. Știu că-i place. Îmi scrie detalii tehnice despre bicicletele acelor colegi de-ai lui din Madrid.

E adevărat că atunci Valdi îmi răspunde. Dacă-i scriu despre alte lucruri, nu-mi răspunde. Îl interesează munca lui, iar asta mă bucură.

Mă gândesc că ar trebui să fiu acolo, cu el, să-l ajut să pedaleze, să-l ajut la cărat pachetele. Valdi nu a vrut să studieze, nu-i place școala. Îmi spune cât câștigă la firma aia de curierat. Îmi zice că poți ajunge să câștigi mulți bani. Știu că asta e imposibil, dar mă bucur că are astfel de visuri. Îmi zic că e bine să aibă astfel de ambiții, care-mi amintesc de ale mele pe când eram de vârsta lui.

Dar chiar și așa, mi-e milă de el că face munca aia, mi-ar plăcea să lucreze altceva. Mi se pare că se risipește. Totuși, această risipire mi se pare atât de frumoasă, atât de importantă, atât de răvășitoare.

Cât de mult îl ador pe Valdi și cât de rar îl văd. Dar sunt fericit când vorbim la telefon. Îmi povestește o grămadă de chestii, una mai nesăbuită decât alta.

A fost obligat să se înregistreze la fisc ca liber profesionist. Iată-l, așadar, în aceeași situație ca mine, căci și eu sunt liber profesionist. Mă desfăt cu coincidența asta, poate că înseamnă ceva.

Sigur înseamnă, am atâta nevoie să existe un sens în lucrurile pe care le facem.

Și Bach, tatăl meu, a fost liber profesionist. Așa că toți trei facem parte dintr-un lanț lucrativ, ba chiar și muzical, pentru că să fii liber profesionist înseamnă să nu ai nicio siguranță financiară, e ca trăitul din muzică.

Dacă aş muri acum, Valdi m-ar ține minte veșnic tânăr, pentru că încă nu sunt bătrân. Dacă aş muri acum, ar trebui să plângă după mine, iar eu nu vreau asta. Nu vreau să plângă nimeni, niciodată, după mine. Dar cât de mult mi-ar plăcea să-și aducă aminte de mine în floarea vieții, plin de frumusețe, plin de lumină.

Pe cât de mare este viața, pe atâta este de nemiloasă și de grea.

Viața este imposibilitatea de a cunoaște viața. Deja nu-l mai cunosc foarte bine pe fiul meu, nici el pe mine. Umblăm prin lume, fiecare în treaba lui. Și necunoașterea asta va crește cot la cot cu trecerea vieților noastre.

Numai contemplația frumuseții necunoașterii noastre prezente și necunoașterii noastre viitoare ne salvează de la tragedia de a nu ne cunoaște.

Viața unui tată și viața unui fiu sunt pline de necunoașterea pe care numai iubirea o poate transforma în cea mai minunată odisee.

Dar nimeni nu știe ce e iubirea și nici care-i sunt limitele.

Niciodată nu știm ce înseamnă să trăiești, e foarte posibil să însemne doar să respiri și să privești cerul. Iar asta nu ne ajunge, niciodată nu ne-a ajuns.

Bietul tău tată se târăște prin lumea asta cerșind un minut din viața ta, Valdi.

Condiția de tată este cea a cerșetorului de iubire.

Vine o zi când înțelegi că niciodată nu ai fost cu nimeni pe deplin, nici măcar cu tine însuși. Ziua aia este o zi mare. Viața unui om care îmbătrânește constă din acceptarea că niciodată nu a fost cu nimeni și nici nu va fi vreodată, niciodată nu-și va putea da sufletul celuiilalt, iar celălalt să înțeleagă ce i se dă, să-l protejeze, să-l îngrijească și să-l păstreze. Pentru a iubi pe cineva trebuie să renunți la tine însuși. Orice om, când ajunge la bătrânețea adâncă, acceptă singurătatea, la asta mă gândesc în timp ce merg cu trenul spre Madrid.

Ne-am construit iluzia tovarășiei. Am făcut-o prin inventarea familiei, inventarea iubirii, prieteniei, legăturile necondiționate și iluzia funcționează bine până când vârsta decantează o senzație nouă: senzația că vei muri singur, pentru că toți murim singuri. Singure sunt mările, stelele, singuri sunt munții și copacii și asta înțeleg eu prin singurătate: o exaltare minunată a misterului de a fi aici, în viață și pe pământ.

Mi-ar plăcea să mă văd mort pentru a atinge din viață propria-mi moarte. Ideea învierii, atât de ținută și atât de contestată și atât de batjocorită și atât de înjurată și atât de disprețuită, îmi răsare în fața ochilor cu o putere galbenă, care mă cheamă. Învierea, în care a crezut cel mai mare romancier al epocii moderne — vreau să zic Tolstoi, rusul Lev Tolstoi —, este dependență de viață. Cum să nu fii

dependent de viață, de contemplarea iubirii, de contemplarea mâncării, de contemplarea iernii, verii, primăverii, toamnei? Cum să nu fii dependent de briza mării și de trupul ei?

Am uitat de misterele ancestrale.

În viața asta, nu pot face un pas fără ca stafia părinților mei morți să nu fie cu mine.

După ce-am publicat romanul, mi-am zis că nu o să-i mai invoc niciodată, că o să-i las pentru totdeauna în moartea lor, dar oamenii, cu cea mai bună și mai delicată intenție din lume, m-au asediat cu întrebări despre ei. Eu voiam să-i redau locului în care se aflau. Dar ce loc era acela?

Femeia care stă în tren lângă mine o fi având și ea tată și mamă și, dată fiind vârsta ei — pare să aibă peste șaiszeci — probabil că sunt morți. Mănâncă lângă mine, are un mic sandviș, mușcă din el cu delicatețe. Mă uit pieziș la unghiile ei roșii pe felia de pâine; căștile ei conectate la telefonul mobil.

Din tren se văd casele de la periferiile orașelor, case cu apartamente deloc de invidiat. Acolo locuiesc oameni și îmi imaginez viețile lor. Poate că și eu o să-mi sfârșesc zilele într-unul dintre apartamentele astea de la periferie, apartamente ieftine cu vedere la calea ferată.

Mereu îmi imaginez un astfel de sfârșit: părăsit de toți și pentru totdeauna, datat celui mai ermetic anonimat, izolat într-un apartament de patruzeci de metri pătrați în care sunt patruzeci de grade vara, devorat de praf și mizerie, zăcând într-un pat soios. Bolnav, în agonie, dispare totuși liniștit. Așa mă văd în viitor.

Cred că prin genul ăsta de gânduri încerc să sfidez destinul, încerc să nu-mi mai fie frică de nimic. Pentru

că în apartamentele astea pe care le văd din tren, chiar și atunci când privirea nu întâlnește nimic plăcut sau la care să râvnească, cu siguranță există oameni în ele, oameni care respiră și se îndrăgostesc. Și trebuie să ne amintim mereu că viața se petrece sub soare, cât e lumină, și sub lună, când se întunecă. Nimeni nu-ți poate răpi asta: ziua și noaptea.

O privesc din nou pe femeia care stă lângă mine în tren. A ațipit cu o firimitură de pâine pe buze, și asta-i urăștește chipul. Cu o atingere de o grijă infinită, îi iau firimitura de la gură.

Acum e perfectă.